

Yakuplar: Bizans Hizmetindeki Türk Soyu (Moskova)

R. M. Şukurov

Çeviren: Prof. Dr. Ayşe Dietrich

Palaiologos dönemi Bizans'ında imparatorlukta uzun yıllar yüksek görevlerde bulunmuş yabancı kökenli tanınmış soyların var olduğu bilinmektedir. Ancak, bu insanlar arasında Müslüman dünyasından gelenler çok iyi araştırılmamıştır. Tarihi kaynaklarda nispeten detaylı olarak verilmiş iki istisna yer almaktadır. Birincisi, soyları Selçuklu sultanı II. İzzeddin Keykâvus'un (1245-1249, 1257-1260) neslinden gelen ve vaftiz edildiklerinde Athanasoi adını alan Sultanlar soyu (1279); ikincisi, sultan II. İzzeddin Keykâvus'un oğlu (küçük oğlu olabilir) Konstantinos Melik'in (1307) kurduğu Melikler soyudur¹. Her iki soy da imparatorluğun aristokrat sınıfına dahildir ve evlilik bağlarıyla, Palaiologoslar, Angeloslar, Dukaslar, Monomakhoslar, Raullar, Sarantinler dahil, pek çok tanınmış Bizans soyları ile birbirlerine bağlıdır. Ancak, Türk soylarının listesi bu iki tanınmış aileyle bitmemektedir. Bizans toplumunda daha mütevazı bir yere sahip olan bu ailelerle ilgili bilgiler mukayese edilemeyecek kadar azdır. Bu çalışma ise daha önce üzerinde bir araştırma yapılmamış olan bu soylardan birine, Yakupların soyuna adanmıştır.

Araştırmamızın giriş kısmı aşağıda verilecek olan bilgilerle daha açıklık kazanacaktır ve burada pek de alışılmış olmayan bir şema esas alınacaktır. Yakupların soyuyla ilgili bilgiler dört üniteye ayrılmaktadır:

I. ETİMOLOJİ: Soylara ait adların yorumları yer alacak.

II. ANKET: Soyadlarını taşıyan kişilerle ilgili bilgiler verilecek.

III. AÇIKLAMALAR: Soy ağacı tablosu ve prosopografik anket için tarihsel ve biyografik açıklamalar yer alacak.

IV. ÖZEL TİPTE SOY AĞACI TABLOSU: Araştırmanın sonuçlarını özetleyecek. Araştırılan soyadını taşıyan farklı bireylerin tek bir soya ait oldukları

¹ Laurent V., *Une famille turque au service de Byzance. Les Méliques*, BZ, (1956). Bd. 49. s. 349-368; E. Zachariadou, "Οί χριστιανοί απόγονοι του Ιζζεδίν Καικαούς Β' στη Βέροια", *Makedonika*, Tome, 6, (1964-1965), s. 62-74; P. Wittek, "Les Gagauzes=Les gens de Kaykaus", *Rocznik Orientalistyczny*, Vol. XVII. (1951-1952), s.12-24; *Idem*, "Yazijoghlu Ali on the Christian Turks of the Dobruja" *BSOAS*, Vol. XIV/3, 1952, s. 639-668; *Idem*, "La descendance chrétienne de la dynastie Seldjouk en Macédoine", *Echos d'Orient*, 30 (1934) s. 409-412; PLP.Nos. 26333-26341 (Sultanlar); nos.1597, 17784-17791 (Melikler); G. Moravcsik, *Byzantinoturcica*, Bd.1-2. Leiden, 1983.Bd.2.S.289 (Sultanlar), 188 (Melikler).

bilinse de, biz pek çok olayda bu insanlar arasındaki akrabalık derecesini sadece tahmini olarak tespit edebiliyoruz. Özellikle soyların bireyleri arasındaki akrabalık derecesinin açık olarak tespit edilemediği durumlarda, bu bireyler arasındaki soy bağlarının özellikleriyle ilgili olarak tahminlerin yer aldığı özel bir şema kullanacağız. Tablolarda yer alan adlar nesiller esas alınarak bölümler halinde verilmektedir. Bir nesil için, evlilik yaşı göz önüne alınarak, 20 yıllık bir dönem ele alınmıştır. Bizans kanunlarına göre, bir delikanlı için evlilik yaşı 14, bir genç kız için ise bu yaş 12'dir². A. Laiou'ya göre, XIV. yüzyılın ilk yarısında köylü bir erkek için ortalama evlilik yaşı 20'dir (Selanik verilerine göre)³. Aristokrasi sınıfının evlilik yaşının biraz daha aşağılarda olduğu ortadadır. Tablomuzda ilk neslin başlangıcı soyun ilk tanınmış temsilcisinin kaynaklarda ilk bahsinin geçtiği tarihten itibaren sayılmaktadır (aşağıda incelenen olayların hiç birinde doğum tarihi tespit edilememiştir). Aynı şekilde, kaynaklarda farklı zamanlarda bahsi geçen diğer insanlar da nesiller için ayrılan bölümlerde kaynaklarda ilk bahsedildikleri tarih esas alınarak verilmektedir. Bu metod bize tek ve aynı soyadını taşıyan belli bireyler arasındaki soy bağlarının derecesi hakkında bazı fikirler vermektedir.

Etimoloji

Yakup soyadına (Γαγούπης ve Γαγούπηης) XIII-XV. yüzyıl boyunca, Palaiologos döneminde rastlanılmıştır. V. Loran, bu soyadını taşıyan bir kişinin (aşağıda bkz. Vasiliy) vaftiz edilmiş bir Türk olduğunu düşünerek, Γαγούπης soyadının doğu kökenli olduğunu öne sürmüştür⁴. Gerçekten de, Yunanca Γαγούπης /Γαγούπηης İncil'de yer alan İakob (Ιακώβ) adının Arapça versiyonu olan "Yakup" (Ya'qūb) adından gelmektedir⁵. Öyleyse, Yakup soyadını taşıyan kişiler, Ya'qūb adındaki bir Müslümanın soyundan geliyorlardı. Bu adın İncil (Kuran) gelenekleriyle olan bağlantısı, her şeyden önce, bu soyadının atasının Anadolu'dan geldiğini bize göstermektedir. Kuzey Karadeniz'de Kıpçak bozkırlarından gelen, Anadolu halkına kıyasla daha az İslamlaştırılmış olan insanlar hemen hemen hep Türk adları ve lakapları taşımışlardır⁶. Bizans

² A. Laiou, *Mariage, amour et parenté à Byzance aux XIe-XIIIe siècles*, 1992, p.16.

³ Laiou-Thomadakis A.E., *Peasant Society in the Late Byzantine Empire. A Social and Demographic Study*, Princeton, 1977. p. 272-273.

⁴ Laurent V., "Note additionnelle. L'inscription de l'église Saint-Georges de Bélisérana", Vol. 26, *REB*, 1968. p. 369.

⁵ R. Firestone "Ya'qūb", *EF*, Vol.XI, p.254a. Bu etimoloji daha önce Gy. Moravcsik'te belirtilmiştir: Gy. Moravcsik, *Byzantinoturcica*, Bd. 2.S. 135. V. Loran, Moravcsik'in çıkardığı sonuçlardan haberdar olarak yanlış bir etimoloji vermiştir. Loran, Danişmend beyi Yağıbasan (Türkçe: düşmanı bozguna uğratan) soyadından hareket ederek, Yağıbasan'ın (Bizans: Ιαγουπασάν) Arapça soyadı "Yakup"la bağlantısı olduğuna dair yanlış bir tespitte bulunmuştur.

⁶ Bkz. örneğin: I. Vásáry, *Cumans and Tatars. Oriental Military in the Pre-Ottoman Balkans, 1185-1365*, Cambridge, 2005, p.68, 120.

ailesinde bu adı taşıyan ve bu adın atasının statüsünün ne olduğu hakkında önceden bir şey söylemek güç, ancak bu ad Müslüman dünyasında çok yaygın olarak kullanılıyordu ve büyük bir ihtimalle hem sıradan insanlara, hem de tanınmış insanlara aitti. Ancak, Yakup'un Bizanslı atalarının bu soyadını sekiz nesil boyunca büyük bir gayretle korumaya çalışmalarına bakarsak bu soyun doğulu atasının çok tanınmış bir insan olduğu anlaşılıyor. Nesiller onun özellikle şöhretinden ve soyluluğundan yararlanmışlar⁷. Bu Türk atanın Kütahya'nın merkezinde idarenin başındaki Türkmen beyliğinden olan Germiyan emirinin soyuna ait olması da mümkün. Bu varsayımı destekleyen bazı yorumlar daha önce benimsenmiş olan araştırmaları sonuçlandırma amacıyla yapılmıştır. Bu yorumlardan sonra tanınmış Yakupların biyografilerine yer vereceğiz.

⁷ Soyadının tanınmış olduğunu gösteren kaynak için bkz. *Кавдан А.П. Об аристократизации византийского общества VIII-XII вв. // ЗРВИ.1968.Т.11.С.47-53*; E. Patlagean, "Les débuts d'une aristocratie byzantine et le témoignage de l'historiographie: système des noms et liens de parenté aux IXe-Xe siècles", *The Byzantine Aristocracy (XI to XIII Centuries)*, Ed. M.Angold. Oxford, 1984, p. 23-41.

Anket

Prosopografik ankette (1. Tablo) aşağıdaki kısaltmalar kullanılmıştır:

AVatHI — *Theocharides G.* Μία διαθήκη καὶ μία δική Βυζαντινή. Ἀνέκδοτα Βατοπεδινὰ ἔγγραφα. Thessalonike, 1962.

ACHil (Petit-Korablev) - Actes de Chilandar / Ed. L. Petit, B. Korablev // VV.ye ek. T. 17. SPb., 1911.

ADoch — Actes de Docheiariou / Ed. N. Oikonomides. P., 1984. AEsph – Actes d'Esphigménou / Ed. J. Lefort. P., 1973.

Alvir — Actes d'Iviron / Ed. J. Lefort, N. Oikonomidès, D. Papachryssanthou, Hélène Métrévéli. T. I-IV. P., 1985-1995.

ALaur — Actes de Lavra / Ed. P. Lemerle, A. Guillou, N. Svoronos, D. Papachryssanthou, S. Çirkoviç. T. I-IV. P., 1970-1982.

APantokr — Actes du Pantocrator / Ed. V. Kravari. P., 1991.

APantel — Actes de Saint-Pantéléemôn / Ed. P. Lemerle, G. Dagron, S. Çirkoviç. P., 1982.

ARus — Panteleemon manastırının Athos'daki Rusça belgeleri. Kiev, 1873.

DarPatr — *Darrouzes, J.* Les registes des actes du patriarcat de Constantinople. T. V-VI.P., 1977-1979.

DoSch — *Dölger, Fr.* Aus den Schatzkammern des heiligen Berges. 115 Urkunden und 50 Urkundensiegel aus 10. Jahrhundert. München, 1948.

EI2 — The Encyclopaedia of Islam. New Edition. Leiden, 2004.

MM — *Miklosich F., Müller, J.* Acta et diplomata graeca medii aevi sacraet profana. T. I-VI. Vindobonae, 1860-1890.

LaurBel — *Laurent V.* Note additionnelle. L'inscription de l'église Saint-Georges de Béliséràma // REB. 1968. T. 26. P. 367-371.

HungChort — *Hunger H.* Johannes Chortasmenos (ca. 1370-ca. 1436/37). Briefe, Gedichte und Kleine Schriften. Einleitung, Regesten, Prosopographie, Text. Wien, 1969.

Vryonis (1977) — *Vryonis S.* Another note on the inscription of the church of St. George of Beliserama // Βυζαντινά. T. 9. 1977. P. 11-22.

Açıklamalar

Palaiologos dönemi Bizans'ta Yakup soyadını taşıyan 7 kişi tanıyoruz. Kaynaklarda bu kişilerle ilgili olarak ne tür bilgiler verildiğini detaylı olarak inceleyeceğiz.

No	Baba Adı	Vaftiz Adı	Sosyal Statüsü	Yer	Zaman	Kaynak	No PLP
IA-1	Γαγούπης	Βασίλειος	emir	Kapadokya /Beliserama	1282-1304	LaurBel. P. 367-371; Vryonis(1977). P. 11	4149
IA-2	Γαγούπης (Γαούπης)	N	toprak sahibi	Halkidika / Sarantarea	1300-1321	ALaur II. No. 90. P. 82-83; no. 108. P. 185	7816
IA-3	Γαγούπης	Κωνσταντίνος	tanık	Halkidika / Paramon	1335	AChil.No. 125. P. 261	7824
IA-4	Γαγούπης	N	<i>protoierakarios</i> , tanık	Selanik	1344	ADoch. No. 23. P. 170	92055
IA-5a	Γαγούπης (Γαγούπ)	Αλέξιος	ἀπογραφεύς, οἰκείος II. Manuela	İstanbul?	1394 (PLP'de hatalı olarak 1396) -	APantokr. No 20. P. 145; no. 21. P. 148; no. 22. P. 155; MM II. P. 354.	7819
IA-5b	Γαγούπης, ve Γαγούπης Αλέξιος	N	ἄρχων	İstanbul	1396	DarPatrVI.No. 3025	7814
IA-6	Γαγούπης	Γεώργιος	ἀπογραφεύς, οἰκείος «ταβ» II. Manuela	İstanbul	1406-1407	HungChort. S. 176; ARus. P. 188,198; APantel. No. 16. P. 120; no. 17. P. 125	7821
IA-7a	(Γαγούπης), IA-6 oğlu	N	Ioannes Khortasmenos'u n öğrencisi, çocuk İoanna Khortasmena	İstanbul	XV yy'ın başından itibaren.	HungChort. S. 176	
IA-7b	Γαγούπης (Διαγούπης), IA-7a	Θεόδωρος	οἰκείος imperatora, συγγλητικὸς ἄρχων	Selanik	1421	Alvir IV. No. 97. P. 158; DoSch. No. 102. S. 266.	7822

Tablo 1. Yakupların prosopografik anketi

IA-1. Βασιλείος Γιαγούπης

Basileios Yakup (Basileios Yagoupes)'in adı Kapadokya'da, Beliserama'da Aziz Georgos kilisesindeki kitabede geçmektedir. Kitabe XIII. yüzyılın son çeyreğine aittir⁸. Kitabeye Aziz Georgos'un tasviri eşlik etmektedir; onun solunda Basileios Yakup, sağında ise kutsal tapınağa armağan edilmiş kraliçe Tamar tasvir edilmiştir. Kitabenin orijinalinde şunlar yazılıdır: «Ἐκαλληεργίθ(η) ὠρ(αιως) ὁ πάνσεπτος ναὸς τοῦ ἀγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου[υ διὰ συνδρο]μῆς, πολοῦ πόθ(ου) (καὶ) κόπου τ(ῆς)... γεγραμένης κυρᾶς Θαμάρη κ(αὶ) τοῦ ἀμῆρ <ΑΥΤΗΣ ya da (ΤΗΣ) ΑΥΛΗΣ?> κυ(ροῦ) Βασιλείου Γιαγού[πη] [ἐπὶ] μὲν τοῦ πανηυφηλοτάτου μεγαλουγένους μεγάλου σουλτάν[ου Μα]σοῦτη, ἐπὶ δὲ Ῥομέων βασιλέβοντος κυ(ροῦ) Ἀν[δρο]νίκου...» (Herkesin saydığı aziz Georgos'un kilisesi <onun/sarayın> emiri Basileios Yakup'un ve kraliçe Tamar'ın yardımcıları ve büyük çabaları sayesinde kral Andronikos Romalıları [yönetirken], yüceler yücesi ve asil sultan Mesud zamanında mükemmel bir şekilde süslenmişti. (bkz. resim 1)⁹

Basileios Yakup'un tasvirinde başında sarık bulunmaktadır (bkz. resim 1). Türban geç Bizans döneminde, özellikle imparatorluğun doğu bölgelerinde kostümlerinin standart unsurlarından biri olmasına rağmen¹⁰, Basileios'un başındaki daha çok bir Müslüman sarığını andırmaktadır. Basileios'un giysisi, özellikle de gömleği (*jāma, kbil'at*) de tipik Müslüman (İran, Anadolu) gömleği tarzındadır. Bununla birlikte vaftiz ad Basileios aynı anlamı taşıyan Yakup adının Hristiyan kimliğini göstermektedir. Adın yaratılış şekli - soyadıyla birlikte verilen vaftiz adı – soylu bir Bizanslıyı işaret etmektedir. Bu modele göre yaratılan adlar kural olarak yerli Hristiyanların Müslüman tarzı ad seçtiği Selçuklu Rumlarının

⁸ LaurBel. P.369-370; LaurBel. p.369-370; M.Restle, *Byzantine Wall Painting in Asia Minor*, Vol.1, Greenwich, Conn. 1967, p.66, 176-177, Vol.III, pl.LX. Aziz Georgos kilisesiyle ilgili ek bibliyografya için aynı zamanda bkz. N.Teteriatnikov, *The Liturgical Planning of Byzantine Churches in Cappadocia*, Roma, 1966, p.136, 224. Aynı zamanda Beliserama'daki Aziz Georgos kilisesinin eskizi, bağış yapanların tasviri, ve Basileios Yakup'un kişiliği için bkz. İ.K. Fomenko, "Hram paradoksov", *İstoriĳ i budojnik*, 2004, No.1.s.102-108.

⁹ Kitabeye V.Loran'nın yorumuna sadık kalınarak verilmiştir: LaurBel. p.369-370. Kitabenin daha tam olan, ancak Fransızcada hatalı versiyonu: Thierry N, "La Capadoce de l'antiquité au moyen âge" Turnhout 2002, p. 283 (burada bizi ilgilendiren kitabe ve anıtlarla ilgili ana bibliyografyaya bakınız).

¹⁰ Ball J.L., *Byzantine Dress*, PhD. Dissertation The Institute of Fine Arts, New York University, 2001, p.13, 73-74, 138-140 ve özellikle III. Bölüm (Dress of the Borderland Elite), p.82ff., ve diğerleri.

kişi adlarına özgü değildir. Bu da bize Basileios Yakup'un diplomat olarak çalışan bir Bizanslı olduğunu gösteriyor.

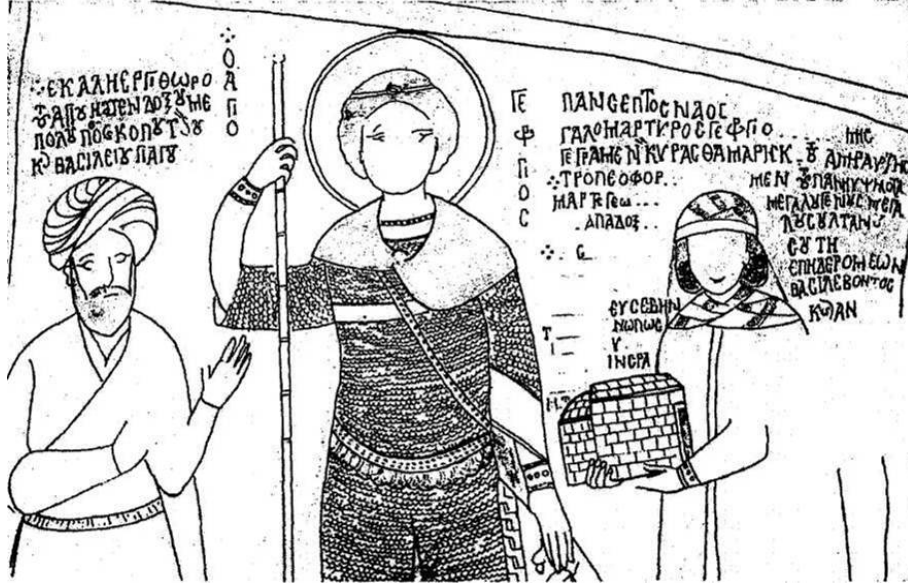
Tamar'a gelince, Vryonis'in de kaydettiği gibi, Erzurum'un hükümdarı Tuğrul Şâh'ın oğlu (1201/1203-1225) Selçuklu Davud'un Gürcü kraliçesi Rusudan (1222-1245) ile evliliğinden doğan bir Gürcü kraliçesiydi. Rusudan ve Davud'un düğünü 1223 yıllarında gerçekleşti (Hicri 620). Tuğrul Şâh önceden gelinin istekleri doğrultusunda kendi oğlunu vaftiz etmiştir. Bu Orta Doğu İslam tarihinde emsali görülmemiş bir olaydır. Çok geçmeden Rusudan Davud'dan ayrılmış ve onu zindana attırmıştır. Davud'u hapisten Celâleddin Hârizmşâh kurtarmıştır. Ancak, o, çariçe başka birisiyle evlenmesine rağmen, yine Gürcülere kaçmıştır. Rusudan ve Davud'un evliliğinden 1237 yılında Selçuklu sultanı Keyhüsrev II (1237-1246)'le ve Gürcistan'ın gelecekteki çarı David IV Narin ile evlendirilen Tamar dünyaya gelmiştir ¹¹.

Tamar kendi Selçuklu soyundan gelenler arasında *Gurji-keleşâtün*, yani 'Gürcü hanımefendi' olarak tanınıyordu ve *al-malikât*, yani saygın 'En büyük Çariçe' ünvanını taşıyordu. Tamar daha sonra sultan olan ve 1250-1254 yıllarında kardeşlerine hükümdarlık yapan Alâleddin Keykubat'ın annesiydi. II. Keyhüsrev'in ölümünden sonra, Eflaki'nin tavsiyelerine uyarak, Tamar ikinci kez 1277 yılında Moğollar tarafından öldürülen Muineddin Pervâne ile evlenmiştir. Tamar Hristiyan kimliğini korumuştur ve bu Beliserama'daki kitabeden anlaşılmaktadır¹². Tamar Aziz Georgos kilisesinde tipik bir Bizans giysisiyle resmedilmiştir.

Basileios Yakup'un ünvanı kitabede çok zor okunmaktadır.

¹¹ Ibn al-Athir, *Chronicon quod perfectissimum inscribitur*, Ed. C.T. Tornberg. Vol. XII, Leiden, 1853, p. 270-271; Abи-1-Feda, *Annales musulmici. Arabice et latine*, Ed. 1.G.C. Adler, Vol 4. Hafniae, 1792, p. 318-320; *Шухаб ад-Дин Мухаммад ан-Насаби*. Сират ас-Султан Джалаал ад-Дин Манкбурны / Изд. критического текста, перевод с арабского, предисл., коммент., примеч. и указатели З.М. Буниятова. М., 1996. С. 165, 341-342; İbn Bibi, *E'l-Eyamirü'l-A1a'yye fi'l-umuri'l-A1a'yye*, Önsöz ve fihristi hazırlayan A.S. Erzi. Ankara, 1956, p. 167; Abu'l-Faraj Gregorius, *The chronography of Gregory Abu'l-Faraj the son of Aaron*, Ed. E.A.W. Budge, L., 1932 (repr. Amsterdam, 1976), p. 403; K. Salia, *Histoire de la nation géorgienne*, 1980., p. 218; Cl. Cahen, *Pre-Ottoman Turkey*, 1968, p. 127; M. Balivet, *M. Romanie byzantine et pays de Rum turc: Histoire d'un espace d'imbrication gréco-turque*, Istanbul 1994, p. 71; *Шухуров Р.М. Великие Комнины и Восток (1204-1461 гг.)*. СПб., 2001. С. 119.

¹² Şars al-Din Ahmad al-Arifî, *Manakib al-'Arifin (Metin)*, Ed. Tahsin Yazıcı Vo1. 1-2. Ankara, 1959. Vol. 1. p. 92 (sultanın eşi olarak anılmaktadır), p. 263 (en büyük çariçe olarak anılmaktadır), p. 432-433 (Muineddin Pervâne'nin eşi olarak anılmaktadır); Vryonis (1977). p. 13-19.

J. Lafonten-Doson kitabede «άνδρὸς ἀντή»¹³ yazdığını öne sürmektedir. Buradaki «άνδρὸς» sözcüğü paleografya açısından kesinlikle doğru bir okunuş değildir (bkz.1). Daha sonra N. ve M. Thierry bunun o zamanların Fars ve Türk Anadolu ağızlarında *amirāriž*¹⁴ olarak telaffuz edilen Selçukluların saray ünvanlarından *amir al-ārid* olduğunu düşünerek Basileios'un adının ἀμηρόζης olarak okunduğunu söylemiştir¹⁵. Birkaç yıl sonra M. Restle bu adı «ἀμήρ ἀντή» olarak okunduğunu öne sürmüştür¹⁶. V. Loran da son görüşe anılan makalede katılmıştır. Ancak, ἀμήρ ἀντή, yani 'onun (Tamar'ın) emiri' okunuşunun paleografik olarak orijinaline daha yakın olduğu görüşü sözcüğün anlamı açısından kuşku uyandırmaktadır: Tamar çar kocası 1246 yılında ölene kadar sultan olmasına rağmen, resmi bir şahsiyet değildir ve kendi 'emirinin' olması da imkânsızdır. Buradan hareketle, 1977

¹³ Lafontaine-Dosogne J., "Nouvelles notes cappadociennes" *Byzantion* 1963. T. 33. P.148-154.

¹⁴ Standart Arapça *amir al-ārid* > Edebi Farsça *amir-il-ārid* > Farsça ve Türkçe konuşma dili *amirāriž*. Farsça yazı dilinde *amir-i-ārid* (Arapça tanım edatı *al* olmadan) İbn Bibi, *El-Evamiü'l-Ala'ıyye*, p.127, 202, 597 ve diğerleri. Ünvanla ilgili olarak bkz. Cl. Cahen, *The Formation of Turkey. The Seljukid Sultanate of Rüm: Eleventh to Fourteenth Century*, Harlow, 2001, p.140.

¹⁵ Thierry N.&M, *Nouvelles églises rupestres de Cappadoce. Région de Hasan Dağ*, 1963, p. 202-206.

¹⁶ M. Restle, *Byzantine Wall Painting*, p.174-175.

yılında Sp. Vryonis, V. Loran'nın kuşku uyandıran görüşünden vazgeçmiş ve N. ve M. Thierry'nin (ἀμηροῦζης) okuyuşunu yeni kanıtlar göstererek desteklemiştir¹⁷. O zamandan beri de tarihi kaynaklarda Nicole ve Michael Thierry ve Spiros Vryonis'in okuyuşu doğru olarak kabul edilmektedir, bunun tersi bir görüşe de rastlamadım.

Bununla birlikte ἀμηροῦζης okunuşu, paleografik açıdan kuşku uyandırmamasının yanı sıra, bu okunuşun kabul edilmemesi için iki eksikliği vardır. Birincisi, Selçuk unvanı değil, ἀμηροῦζης gibi olmalıdır. İkincisi, ἀμηροῦζης/ἀμηρο(ι)ζης şekli (eğer iota harfi kazayla atılmadıysa ya da kısaltılmadıysa) ise gramer açısından hiç mümkün değildir, çünkü iyelik durumu yerine bu sentaks bütünlüğünün içindeki diğer sözcükler gibi yalın durumdadır. Eğer bu gerçekten de Selçuklu unvanı ἀμηρο(ι)ζης'u kastediyorsa, iyelik durumunda ἀμηρο(ι)ζης ya da ἀμηρο(ι)ζου olmalıydı. ἀμηρο(ι)ζης şekli iyelik durumu olarak okunmuş olabilir, ancak varsayımsal olarak dişi cins ἡ ἀμηρο(ι)ζης. Ancak, erkek adıyla kullanılan saray ünvanının dişi cinsten yer alması mümkün olamayacağı açıktır. Bu son görüşün N. ve M. Thierry'nin ve Sp. Vryonis'in görüşünü tamamen çürüttüğü görülüyor.

Ancak, iyi anlaşılmayan ἀμηρ αὐτῆς okunuşuna geri dönmek için yeni bir okunuş, melez bir ad¹⁸ olan ἀμηρ (τῆς) αὐλῆς, yani 'saray emiri' öne sürülebilir. Bu okunuş tanınmış Selçuklu unvanı *amir-i bār*, yani 'kabul emiri', 'saray emiri' unvanının bir kısmının çevirisinden kaynaklanmış olabilir. Burada *bār* sözcüğü 'kabul, resepsiyon' anlamına gelmektedir, ve buna uygun olarak da 'saray' sözcüğü türetilmiştir (yani kabul yeri olarak bārgāh)¹⁹ αὐλῆς sözcüğü *bār*

¹⁷ *Vryonis* (1977) p.12.

¹⁸ Bizans Yunancasında 'melez' sözcüklerle ilgili olarak bkz: *Шукуров Р.М. Имя и власть на византийском Понте (чужое, принятое за свое) // Чужое: опыты преодоления. Очерки по истории культуры Средиземноморья / Ред. Р.М. Шукуров. М, 1999. С. 218-222.*

XII-XIII. yüzyıl Müslüman Anadolu'da kullanılan melez unvanların çevirisi için bkz: О «гибридной» лексике и практике частичного перевода титулатуры в мусульманской Анатолии XII-XIII вв. см.: *Шукуров Р.М. Формулы самоидентификации анатолийских тюрок и византийская традиция (XII-XIII вв.) // Причерноморье в средние века / Под ред. С.П. Карпова. М., 2001. С. 151-173; R. Shukurov, "Turkmen and Byzantine self-identity. Some Reflections on the Logic of the Title-Making in Twelfth – and Thirteenth-Century Anatolia", *Eastern Approaches to Byzantium*, Ed.A.Eastmond. Aldershot, Hampshire, 2001, p. 255-272.*

¹⁹ Bkz.makale 'Bār': *Dehkhodā A. Loghatnâme (Dictionary). Tehran, 1998 (CD versiyonu).*

sözcüğünün özellikle ‘saray, hane’ anlamından gelmiş olabilir. Çeviri sırasında kitabenin yaratıcısı tanınmış geç bizans unvanı *πριμμικηριος τῆς αὐλῆς*, *τατᾶς τῆς αὐλῆς* ve *λογαριαστῆς τῆς αὐλῆς* şeklini de kopyalamış olabilir²⁰.

Kitabenin ve freskin içeriğine bakarsak, Basileios Yakup’ın statü açısından aslında Tamar’dan daha altta bulunduğu görülmektedir (burada Yakup ikinci kişi olarak resmedildiği ve kilise Tamar’ın ellerinde yer aldığı için). Aynı şekilde Basileios Yakup’u Tamar’ın kocası olarak düşünmek için de bir neden yoktur ve bu yanlış görüş Basileios’un unvanının yanlış okunmasından kaynaklanmaktadır²¹.

Şu halde Selçuklu sultanı Gıyaseddîn II. Mesud (1282-1301, 1303-1305) yönetiminde Basileios Yakup’un *amir-i bār* unvanını taşımış olabilir. Ancak, Yakup’un sivil mi, yoksa askeri mi görevde bulunduğunu söylemek zor. Bundan bir önceki asır için (XII. yüzyılın sonu) bu unvanın nominal olarak kullanılmasıyla ilgili olaylar saptanıyor – ağır işlerde çalışmayan bir asker olarak çalışmış olabilir²². Eğer Basileios gerçekten de ‘kabul emiri’ görevini yerine getirdiyse, o zaman bir devlet memurudur.

Basileios Yakup’un nasıl Selçuklu hizmetine girdiğiyle ilgili olarak birkaç görüş öne sürülebilir. Basileios Yakup’un efendisi II. Gıyaseddîn Mesud Selçuklu sultanı İzzeddîn Keykâvus’un (1245-1261) oğluydu. 1261 baharından 1264 sonbaharına kadar Mesud babasıyla o ve akrabalarının her açıdan Hristiyan yaşam tarzı sürdürdükleri Bizans’ta bulunuyordu²³. 1264 yılında babasıyla Bizans’tan Altın Ordu’ya kaçtı. 1280 yılında Mesud sultan tahtına geçmek için Kırım’dan Anadolu’ya gitti.

II. Mesud’un Bizanslılarla ilişkisini açıklamak zor. Doğru kaynakları bu konuda suskunlar, Bizanslı Pakhymeres ve Gregoras ise öyle çelişkili bilgiler veriyorlar ki, bunlara inanmak riskli olur. Pakhymeres ve Gregoras’un bir Selçuklu sultanı ve II. İzzeddîn Keykâvus’un oğlu Masur/Mansur/Melik (yani sultan II. Mesud ya da onun erkek kardeşlerinden biri?) ve onun *Amourioi* adında biriyle ve imparator II. Andronikos’le olan ilişkilerini kastediyorum. Bu esrarengiz konu ilk kez detaylı incelenmiyor, ancak bu güne kadar bir sonuca

²⁰ Pseudo-Kodinos, *Traité des offices*, Introd., texte et trad. par J. Verpeaux, 1966. p. 138-139 ve diğerleri (bkz. Index).

²¹ N. Thierry en son çalışmasında Basileios Yakup’un ünvanı için, Yakubu hem Tamar’ın kocası hem de onu *amir al-‘arid* olarak sayarak tüm tanınmış ünvanları paradoksal bir şekilde birleştirmiştir: *ἀνδρὸς αὐτῆς*, *ἀμῆρ αὐτῆς* ve *ἀμῆραρ(ι)ζῆς*.

²² *Садр ад-Дин 'Али ал-Хусайни*. Ахбар ад-давлат ас-сальджукийя / Изд. факсимиле рукоп., пер. и коммент. З. Бунятова. М., 1980. Л. 103а, 104б.

²³ Georges Pachymérès, *Relations historiques*, Vol. I-IV,3, Ed. par A. Failler. Trad. par V. Laurent. 1984, p.337.

ulaşılmış da değil²⁴.

Büyük bir ihtimalle II. Andronikos'la II. Mesud arasındaki ilişki dostluk ilişkisiydi. Aslında incelediğimiz her iki hükümdar döneminde Beliserama'ya ait bir kitabede II. Andronikos'la II. Mesud arasındaki sıkı dostluk ve bu kitabede Mesud'un ilk olarak anılması, muhtemelen Selçuklu Anadolu'sunda çok tuhaf ve daha önce görülmemiş tarihsel bir tarzdır ('Kral Andronikos Romalıları yönetirken soylu ve yücelerin yücesi sultan Mesud [zamanında]'). En azından bu tarza paralel bir tarz biliniyor. Bu tarz kilisenin restorasyonundan bahseden kitabede yer almaktadır: 'Konya'da Maria Spiläotissa kilisesindeki aziz yüce patrik kral Gregorios, soylu *basileus* ve *autokrator* Roma kralı Andronikos, yüce sultan, hükümdarımız Keykâvus'un [oğlu] Mesud'un zamanında, 6797 (1288-1289), 2. indiksiyon²⁵. Her iki örnekte de II. Andronikos ve II. Mesud adının bir arada kullanıldığına dikkat edelim. F. Hasluck'ın da kaydettiği gibi, bu tür tarihsel olayların ikilemesi diğer Selçuklu ve Bizanslı hükümdarlar için kullanılmamıştır ve bu da bize sultanlıkta Hristiyanlara iyi davranıldığına ve özellikle de Müslüman bir hükümdarlıkta kilise inşasına ve restorasyonuna izin verildiğinin açık bir göstergesidir²⁶. F. Hasluck'ın bu görüşüne destek çağdaş Bizanslılardan birinin Mesud döneminde Hristiyanlara hoşgörülle yaklaşıldığını kaydettiğini bildiren V. Loran'dan gelmektedir²⁷.

Kaynaklar Bizanslıların II. Mesud'a yardım etmeleriyle ilgili hiçbir bilgi vermemektedir, ancak Basileios Yakup'un erkânda yer alması onun bir şekilde Selçuklu sultanından böyle bir yardım almış olabileceğini, kendisinin ise sultanlıkta görevli Bizanslılardan birisi olduğunu göstermektedir.

²⁴ E. Zachariadou, "Pachymeres on the 'Amourioi' of Kastamonu" *Byzantine and Modern Greek Studies*, Vol.3, 1977, p. 57-70 (Eadem. *Romania and the Turks (c.1300-c.1500)*, Variorum Reprints. L. 1985.No.II); I. Beldiceanu-Steinherr, "Pachymérés et les sources orientales", *Turcica*, Vol.32, (2000), p.431,433-434; D.A Koroneinikov, "The revolt in Kastamonu, ca. 1291-1293", *Byzantinische Forschungen*, 28 (2004). p. 87-117. Pachymeres'in *Tarih*'inden anılan bölümünün Rusça çevirisi: *Коробейников Д.А. Из СΥΓΓΡΑΦΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ* Георгия Пахимера// ВВ. 2000. Т. 59. С. 288-292.

²⁵ Bees N., *Die Inschriftenaufzeichnung des Codex Sinaiticus Graecus, 508 (976) und die Maria Spilaotissa Klosterkirche bei Sille (Lykaonien), mit Exkursen zur Geschichte der Seldschuken-Türken*.B., 1922. 5. 7: «...πατριαρχοῦντος τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριαρχοῦ κυροῦ Γρηγορίου' καὶ ἐπὶ βασιλείας τοῦ εὐσεβέστατου βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος Ῥωμαίων κυροῦ Ανδρόνικου· ἐν ταῖς ἡμέραις βασιλεύοντος μεγαλογενοῦς μεγάλου σουλτάν Μασούτη τοῦ Καϊκαοῦση καὶ αὐθέντου ἡμῶν ἔτους ,ςψοζ', ἰνδικτιῶνος β'».

²⁶ Hasluck F.W, *Christianity and Islam under the Sultans*, Oxford, 1929 (repr. New York, 1973), p.381ff (no.II).

²⁷ LaurBel.P.369.

Basileios Yakup'un Hristiyan bir Türk'ün oğlu olduğu tezini öne sürerse, onun II. Andronikos tarafından Mesud'a bir şekilde gönderilmiş olma olasılığı da anlam kazanır. O dönemin Bizans anlayışında etnik kökenden gelen birlikler envantere yazılmış ve kullanılmıştır²⁸.

Palaiologos dönemi Bizansında Yakupların tanınmış soyadlarının varlığından bahsederek, Vasilî'nin bu ailenin bizim tanıdığımız temsilcilerinden daha erken bir tarihte ortaya çıkmış olabileceğini düşünebiliriz. Palaiologos dönemi Bizans kaynaklarında Yakuplar yaklaşık 1300 yılından itibaren anılmaktadır.

14-2. N. Ιαγούπης

Yakup vaftiz adı olmadan 1300 ve 1321 yıllarında Atina Lavra'sı için düzenlenen sınır kayıtlarında anılmaktadır ve Lavra'nın topraklarıyla sınırdış olan Sarantarea (Halkidika) köyündeki toprakların sahibi olarak tanınmaktadır²⁹. Bu Yakup'un sosyal statüsü ve nerede yaşadığı bilinmemektedir.

1A-3. Κωνσταντίνος Ιαγούπης

Konstantinos Yakup Halkidiki'nin yerlisi olması mümkün-1335 yılında Aziz Paramon yöresinde Khilandar manastırının topraklarının satışında görgü tanığı olarak biliniyor³⁰. Konstantinos'in sosyal statüsü hakkında hiç bilgi yoktur.

1A-4. N. Ιαγούπης

1344 yılında vaftiz adı olmadan anılan papaz Yakup Selanik'te Dokheiarion manastırıyla toprak sayımı sırasında Kalamaria (Diabolokampos yöresi)'de manastırın bazı topraklarını hazinenin yararına el koyan Manuel Hageri adlı bir memur arasında geçen bir duruşmada yer alan üst düzey memurlardan biri olarak listede adı geçmektedir. Papaz İoannes Dukas Dokheiarion manastırının baş rahibi Nifon'un, tavsiyesine uyarak, halka açık bir tahkikat sürdürebilmek için Selanik'in yüksek tabakadan ve din kurumlarından en seçkin insanları

²⁸ Örneğin, Bizans bölgesinde Masur/Mansur'un önderi İbrahim Paşa denen Bizanslı bir Türktü (Αβράμπαξ), bkz: Georges Pachymérés, *Relations historiques*, X, 25. p. 361; E. Zachariadou, "Observations on Some Turcica of Pachymeres, *REB*, Vol.36, 1978, p. 267. (=Eadem. *Romania and the Turks*, No I).

²⁹ ALaur II.No.90.P.82.90-83.1. (ad Ιαγούπης şeklinde); no. 108. P. 185.3ff; PLP. No. 7824. Sarantarea köyü ile ilgili olarak bkz. J. Lefort, *Villages de Macédoine. Notices historiques et topographiques sur la Macédoine orientale au Moyen Age.1. La Chalcidique occidentale*, 1982, p.168-170, cartes 4 et 13.

³⁰ AChil (Petit-Korablev).No.125 P.261.46;PLP.No.7816. Aziz Paramon yöresi Kalamaria'da Sarantarei köyünün doğusunda bulunmaktadır.

duruşmaya davet etmiştir³¹. Davet edilen kişilerden onbirinin adları verilmiştir; bu kişilerden başka ‘pek çok kişi’ de duruşmada yer almıştır. Papaz Yakup’un bu onbir kişi arasında yer alması (sekizinci sırada adı geçmektedir) onun iktidar başındaki hiziplerden olduğunu göstermektedir.

1A-5a-b. Ἀλέξιος Ταγούπης

Aleksios Yakup, *apografeus* ve imparator οὐαῖος, Atina’daki manastırının Pantokrator üç kütüğünde anılmaktadır (biri 1394 ve ikisi 1396)³²; 1394 yılında Fokas Sevastopulos ve Georgos Theologos ile birlikte Lemnos adasında Pantokrator manastırının sahip olduğu mülklerinin sınırının tespitinde çalışmış, bu işin sonunda birlikte *πρακτικὸν ἔγγραφον* yayınlamışlardır ve *πρακτικὸν ἔγγραφον*’da diğer iki belgeye atıfta bulunmuşlardır: II. Manuel Palaiologos’un *chrysobullon*’u ve patrik IV Antonios’un manastırın toprağa sahip olma hakkının bulunduğunu teyit eden belge (her ikisi de 1396 yılında yayımlanmıştır). Patrik I. Mattheos’un belgesinde (1400) Aleksios Yakup İstanbul ya da onun banliyölerinde yaşayan daha reşit olmamış İakob Tarkhaneiotos’in varisi tayin edilmektedir³³. Bu arada en sonuncu Aleksios Yakup’un o zamanlar İstanbul’da olduğunu göstermektedir, Lemnos’a ise 1394 yılında imparatorun emri üzerine gitmiştir.

Bunun yanısıra, Aleksios Yakup’un II. Manuel Palaiologos’un ailesine dahil olup, görevi dışında Vasilev’le sıkı ilişki içinde olduğu bilinmektedir. İmparator Aleksios’a mektup şeklinde yazdığı, taç giyen yazarın Palamas’ın okunuşunu eleştirdiği kuramsal şartnamelerinden birini göndermektedir³⁴.

Görünüşe göre, Aleksios Yakup vaftiz adını kullanmadan *arkhon* Yakup (ἄρχων Ταγούπης) adı altında gizleniyordu. 1396 yılında *arkhon* Yakup, Demetrios Skaran ile daha sonradan Ankara başpiskoposu³⁵ olan

³¹ ADoch.No.23.P.170.10;PLP.No.92055.

³² APantokr. No. 20. P. 145.69; no. 21. P. 148.5ff; no. 22. P. 155.22; PLP. No. 7819.

³³ MM II.P.354: patrik Triakontafil denen birisinin oğlunu, İakob Tarkhaneiotos’i koruması altına alır. 1398 yılında Yakov İstanbul’da babasından miras olarak kalan Myrelaion manastırına yok pahasına satılır; patrik manastırı adaletli para ödemeye zorlar.

³⁴ Marc P., *Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der Neueren Zeit. Bericht und Druckproben*, München, 1910. p.16-19; J. Barker, *Manuel II Palaeologus (1391-1425). A Study in Late Byzantine Statesmanship*, New Brunswick (New Jersey), 1969, p. 528; H.-G.Beck, *Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich*, München, 1959, p. 748.

³⁵ Bkz: H.-G. Beck, *Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich* München, 1959. S.741-742; *Laurent V. Le trisépiscopat du patriarche Matthieu Ier (1397-1410). Un grand procès canonique à Byzance au début du XVe siècle//REB. 1972.T.30. P.52; K.P.*

ve kilisenin mallarını satmakla suçlanarak papazlık ünvanı elinden alınan Makarios'un kilise meclisinde II. Manuel'in sözcüsü rolünü üstlenmişti. Archon Yakup ve Dimitri Skaran'ın üstlendiği görev çok nazik bir işti – II. Manuel ona yakın olan, 1399 yılında Batı Avrupa'ya seyahatinde yanında götürdüğü Makarios'u korumaya çalıştı³⁶.

Bunu Aleksios Yakup (1394,1396,1400) ve *arkhon* Yakup (1396)'tan söz edilmesindeki Büyük bir ihtimalle, Aleksios Yakup (PLP.No. 7819) ve *arkhon* Yakup (PLP.No. 7814) aynı kişiler. PLP'nin yayıncıları da Aleksios Yakup ve *arkhon* Yakup'un aynı kişi olduklarını belirtmektedirler. Gerçekten de görüşlerinden tek ve aynı kişi oldukları anlaşılmaktadır. Büyük kronolojik rastlantı, aynı zamanda da II. Manuel her ikisinin de önemli görevlerde bulunmasındaki benzerlik de bunu teyit etmektedir. Bunun yanısıra, *arkhon* unvanının oldukça geniş anlamı olduğunu da vurgulamak gerekir. Yakuplar içinde o dönemde bu kadar tanınmış olan Aleksios'tu.

IA-6. Γεώργιος Ίαγούπης

Georgos Yakup'un adı Atina'da Panteleemon manastırı belgelerinde anılmaktadır. Ekim 1406'da II. Manuel Palaiologos, Georgos'a ve diğer memurlara Panteleemon manastırı için Lemnos adasında imparatorluk arazisinden toprak ayrılmasıyla ilgili olarak *prostagma* (emir, ferman)'da hitap etmektedir; İmparator Georgos'u *οἰκεῖος* olarak adlandırmaktadır³⁷. Bunu izleyen 1407 yılında Georgos Lemnos adasındaki manastırın mallarının kayıtlarını (*πρακτικόν*) hazırlayan kişilerden biriydi ve bu kayıtlarda imparatorun 'kölesi' (*δοῦλος*) olarak adı yazılmıştı³⁸. Bu belgelerden hiç biri onun görevi hakkında bir bilgi vermese de, onların asıl fonksiyonları Georgos'un *apografeus* rolünü üstlendiğini sonucuna varmamıza imkân tanımaktadır. Her iki olayda da diğer memurların arasında ilk sırada adı geçmekte olduğunu vurgulamamız gerekir, bu da onun tahditleme ve kayıt işleriyle uğraşan diğer *apografeus*lere kıyasla daha yukarıda bir statüye sahip olduğunu kanıtlayabilir.

Georgos Yakup Bessarion, Markos Eugenikos, Gennadios Skholarios'un hocalığını yapan, tanınmış öğretmen, kitapsever ve yazar İoannes Khortasmenos (yak. 1370-1439 Haziran'ına kadar)³⁹'in yazdığı mektuplardan birinin alıcısı olarak görülmektedir⁴⁰.

Matschke, *Die Schlacht bei Ankara und das Schicksal von Byzanz*. Weimar, 1981, s. 112-113, 263.

³⁶ DarPatr VI.No. 3025; PLP. No.7814.

³⁷ APantél.No.16.P.120.1; ARus.No.24.C.188 (hatalı tarih).

³⁸ ARus.No.25.C.198; APantél. No.17.P.125.43.

³⁹ HungChort.No.27.S.176-177.

⁴⁰ H. Hunger, *Johannes Chortasmenos, ein byzantinischer Intellektueller der späten Palaiologenzeit*,

İoannes Khortasmenos'un Georgos Yakup'a yazdığı mektup, tipik retorik mektup örneği olarak, hemen hemen hiç biyografik bilgi vermemektedir. Khortasmenos Yakup'un kendi oğluna cesaret (ἀρετή) ve bilgelik (σοφία) aşlamak istemesinden bahsetmektedir⁴¹.

1A-7a-b. Θεόδωρος Ταγοόπης (Διαγοούπης)

Georgos Yakup'un oğlu İoannes Khortasmenos'un Georgos Yakup'a yazdığı mektupta anılmaktadır. Khortasmenos'un bu mektubu ne zaman yazdığı belli değildir; Khortasmenos aktif olarak öğretmenlik yaptığı XV. yüzyılın ilk on yılı içinde yazmış olma olasılığı yüksek. Georgos Yakup'un oğluyla ilgili olarak bir tek bu bilgi var, onun öğretmeni İoannes Khortasmenos'tu. Ancak, bu son bilgiden şu önemli sonuç çıkarılabilir: o zamanlar Georgos'un oğlu ve Georgos'un kendisi ailesiyle birlikte 1390 yıllarının ortalarından itibaren, 1430 yıllarının başına kadar da İoannes Khortasmenos İstanbul'da yaşamış olmalıdır⁴².

Yakup'un anonim oğlunun adının aslında Theodoros olabileceğini öne sürmek hiç de yanlış olmaz. Bir gün Theodoros Yakup İberon manastırına ait ve daha 1404 yılında Argyropoulos ailesine kiralık olarak verilen Selanik yakınlarında bulunan bahçelerle ilgili Selanik'te kurulan ekümenik mahkeme duruşmasına rastgelir. Manastır gizli anlaşmanın rüşvet vererek kapatıldığını, kiranın ise düşürüldüğünü sanarak mahkemeye başvurmuştur. 1421 yılı Nisan ayında mahkeme davayı manastır lehine sonuçlandırmıştır⁴³. İberon ile Argyropoulos arasındaki o zamanlar süren davanın tüm detayları K. P. Matschke'de yer almaktadır⁴⁴. Mahkemede duruşmada birkaç ἄρχοντες τοῦ συγκλήτου ve Selanik yönetiminden üst düzey imparatorluk οἰκείοι hazır bulunmuşlardır ve bunların arasında listede yedinci sırada yer alan ve son olarak adı geçen Theodoros Yakup da vardır⁴⁵.

Orijinal belgede Theodoros'un baba adı Διαγοούπης gibi standart olmayan bir yazıda tespit edilmiştir. F. Dölger haklı olarak Διαγοούπης ve Ταγοούπης arasındaki farkın çok önemli olmadığını vurgulamaktadır, çünkü başta yer alan ἰα, δια ve για 'nın karşılıklı olarak yer değiştirmesi çok yaygın

WS.Bd. 70.1957, p. 153-163; Talbot A.-M.-Chortasmenos, "John", *ODB*, Vol. I, p.431-432.

⁴¹ HungChort. S. 176.

⁴² HungChort. S.16, 18.

⁴³ Karar iki kez yayınlanmıştır: DöSch.No.102; Aİvir IV.No.97. Son J. Lefor, N. Oikonomides ve diğerleri tarafından yayınan Fransız nüsha F. Dölger'in nüshası için metin ve analitik karakteri açısından önemli düzeltmeler içermektedir.

⁴⁴ K.P. Matschke, *Die Schlacht bei Ankara*, p. 159-175.

⁴⁵ Aİvir IV.No.97.P.158.14; DöSch.No.102.14.S. 266; PLP.No. 7822.

olarak gerçekleşen bir olaydı⁴⁶. Διαγούπης ve Ίαγούπης formlarının doğru kimliğinden hareket ederek, Alman bilim adamı Theodoros Diakup'un Yakupların ailesinden geldiğini öne sürmüştür.

Daha doğrusu Theodoros ve onunla birlikte adı geçen diğer insanlar İstanbul değil, Selanik asiller meclisine (*synkletos*) aittirler⁴⁷. Meclisin *arkhôn* ünvanı Theodoros'un yüksek sosyal statüsünü, şehrin üst düzey aristokratlarına οί δυνατώτεροι ait olduğunu göstermektedir⁴⁸. Bundan başka, en azından bu dönemde, 1421 yılı sularında Theodoros'un Selanik'te yaşamış olduğunu söylemek mümkün. Ancak, buna dayanarak Theodoros'un Selanik'te doğduğunu ve tüm hayatını orada geçirdiğini iddia etmek mümkün değildir: memurların bir kısmı, özellikle de üst düzey olanları, İstanbul'dan Selanik'e gönderilmiş olmalıdır⁴⁹.

Theodoros Yakup, Georgos Yakup'un oğlu da olabilir. Theodoros Yakup'un ve anılan Khortasmenos'un oğlu Georgos Yakup'un kimliğinin tespit edilmesi lehine olarak Georgos'un oğlunun yüksek eğitiminden ve iyi bir eğitim almayı tasarlamış olan Theodoros'un yüksek sosyal statüsünün birleştirilmesinden söz ediliyor. Başka bilginin yokluğu nedeniyle bu kimlik tespiti bir sorun olarak kalıyor, biz tablomuzda yine de Georgos'un oğlunun Theodoros Yakup olarak tespit edilmesini daha uygun görüyoruz.

Aile Bağları

Anketimizden de anlaşılacağı üzere, Yakup'un baba adına Palaiologos dönemi Bizans'ında çok nadir olarak rastlanılmaktadır. Bu durum bizi bu adı taşıyanların aynı aileye ait olduğunu düşünmemize neden olmaktadır.

Tanınmış Yakuplar ile aile bağlarının varlığı tarihsel kaynaklarda uzun süredir tartışılmakta. Fr. Dölger, Yakupların XIV. yüzyılın ikinci yarısında ve XV. yüzyılın başlarında (bizim listede № IA-3, 1A-5B ve 1A-7B) tanınmış soylu bir aileden (ein bekanntes Agelsgeschlecht) geldiklerini öne sürmektedir⁵⁰. Aziz Panteleemon manastırına ait belgeleri yayınlayanlar (P. Lemerle, J. Dagron ve S. Çirkoviç) Yakupların tek bir aileden № IA-2, IA-3, IA-6,1A-7B geldiklerini ileri sürmektedirler⁵¹. N. Oikonomides Dokheiarionu belgeleriyle ilgili yorumlarında Yakupları 'Famille thessalonicienne' olarak adlandırarak, № IA-2, IA-3, IA-4,1A-

⁴⁶ DöSch. S. 264.

⁴⁷ Şehir meclisiyle ilgili olarak bkz. O.Tafalı, *Thessalonique au quatorzième siècle* 1913, p. 71-73; Vacalopoulos A., *A History of Thessaloniki*, Thessaloniki, 1972, p.53.

⁴⁸ Tafalı O., *Thessalonique*, p. 22.

⁴⁹ Necipoğlu N., "The Aristocracy in Late Byzantine Thessalonike: A Case Study of the City's Archontes (Late 14th and Early 15th Centuries)", *DOP* 57 (2004), p.133-151.

⁵⁰ DöSch. S. 270.

⁵¹ APantokr. p. 119.

7a'ya katmıştır⁵². V. Kavari IA-5a ve IA-6 arasındaki aile bağları ile ilgili olarak Aziz Panteleemon ve Dokheiarion'a ait belgelerdeki Yakupların listesine gönderme yapmaktadır⁵³. Böylelikle, araştırmacılardan hiç biri tanınmış Yakuplarla ilgili olarak tam bir liste vermemelerine rağmen, anketimizde bu baba adı altında yer alan herkes şu ya da bu bileşimi içinde olsun aynı aileye ait sayılmıştır. Yukarıdaki görüşlere, kaynaklarda konu edilenin vaftiz edilmiş bir Müslümanın ve daha doğrusu Anadolu'lu bir Türk'ün nesli olduğunu da ilave ederek, katılıyorum.

Tüm görüşlerine katıldığım araştırmacıları ilgilendirecek bir diğer önemli noktayı burada vurgulayacağım: tanımladığımız Yakup ailesinin aynı soyadını taşıyan, ancak Bizans dünyasının diğer kısımlarında, Palaiologos imparatorluğunun sınırları dışında yaşayan diğer kişileri kendilerine dahil ettiklerini sanmıyorum⁵⁴.

Bununla birlikte, bize göre 'Palaiologos' Yakupların, N. Oikonomides'in yaptığı gibi, Selanik'le bir bağlantısının olduğunu düşünmek için de yeterli kanıt yok. Buldukları görevlere bakarak, onlar, imparatorun emriyle Selanik'te ve Lemnos'ta bulunarak, İstanbul'da da yaşamış olabilirlerdi. Halkidika'da Ne IA-2'de yer alan Yakup'un topraklarının var olması da onun geldiği yeri gösteren yadsınamaz bir gerçek.

Tanınmış Yakupların arasında somut aile ilişkilerini belirleme konusu ancak varsayımsal olarak sonuçlandırılabilir. Örneğin, Aleksios (IA-5a-b) ve Georgos (IA-6)'nin *apografeus* oldukları biliniyor. G. Hunger, Aleksios ve Georgos Yakup arasında aile bağı olduğuna dair hiçbir kanıt olmadığını belirtmiş olmasına rağmen⁵⁵, aynı soyadı taşıyan iki insanın tesadüfen aynı görevde bulunması ve de aynı idarede yer almaları çok az bir ihtimal.V. Kravari'nin öne sürdüğü gibi, Aleksios ve Georgos'un akraba olma ihtimali büyük (parents)⁵⁶. Tanınmış Yakupların neslinin bölümler halinde ayrıldığı şecere tablomuz büyük bir ihtimalle Aleksios ve Georgos'un farklı nesle ait olduklarını ve onların baba oğul olduklarını göstermektedir. Bu mantıktan hareket ederek, Georgos ve Theodoros Yakup'un akraba olduklarını ve aynı zamanda da baba oğul olabileceklerini öne sürüyorum.

⁵² ADoch.P.169.

⁵³ APantokr.P.142.

⁵⁴ Θεριανός Ιαγούπης (PLP. No. 4150 = 7823), Ιαγούπαινα (PLP. No. 7812) ve Γιαγούπαινα (PLP. No. 4148) — her üçü Trabzon'dan, Μακάριος Γιαχούφ Sudak'tan (PLP. No. 4154), ve adı geçen Ἀλέξης Γιακούπης Kıbrıs'ta (PLP. No. 4153), Γιαχόνυ Γιακούπυ Palermo'da (PLP. No. 93345) ve Γιάκουπος Güney İtalya'da (PLP. No. 93344).

⁵⁵ HungChort.S.96.

⁵⁶ APantokr.P. 142.

Palaiologos imparatorluğunda yaşayan Yakuplar arasındaki akrabalık ilişkisini dolaylı olarak teyit eden, özellikle de onların sosyal statüsü ve görevlerindeki 'aile' birliğini ifade eden bir başka kanıt daha bulunmaktadır.

Yakupların Sosyal Statüsü

Yukarıda verilen liste Yakuplardan beşinin imparatorlukta çalıştıklarını göstermektedir. Bu da bize Yakuplardan en az dördünün devlet memurluğu görevini üstlendiklerine işaret etmektedir.

O halde Aleksios (1A-5a-b) ve Georgos (IA-6) *apografeus*lerdi. *Ἀπογραφεὺς*-vergi standartlarını hesaplayan ve mülklere sınırlama getiren toprak kadastrolarının hazırlanmasına bakan memurdur⁵⁷.

Theodoros Yakup'un *συγκλητικὸς ἄρχων* (*syngklytikos arkhon*) ünvanı bu ünvanı taşıyan kişinin saygın senatörlük onuruna sahip olduğunu göstermektedir; senato *arkhon*ları imparatorluğun yönetici elitlerindedir ve memuriyette üst düzey görevlerde bulunmuşlar, imparatorun önemli emirlerini yerine getirmişlerdir. Herhalde senato *archon*larının büyük ölçüde devlet yönetimiyle bağları olmuştur⁵⁸.

Bir başka yargıda bulunmak da mümkün: *synklyt archomu* olarak Theodoros belki de babasından daha üstte bir sosyal konuma sahipti. Eğer Aleksios, Georgos ve Theodoros arasında gerçekten de doğrudan akrabalık varsa, bunun verilen örnekte aile prestijini açık olarak arttırdığını söyleyebiliriz.

Bu Yakupların üçü de (Aleksios, Georgos ve Theodoros) imparatorluk ailesinden (*οἰκεῖοι*), yani imparatora yakın, dar saray çevresinden gelmektedirler⁵⁹.

1344 yılında mahkeme oturumuna davet edilenler arasında bulunduğu için, *protoierakarios* Yakup'un aynı zamanda sivil memur olması da mümkün⁶⁰. Saray ünvanı olan *πρωτοιερακιος* ile bağlantılı olarak herhangi özel bir görev de bulunup bulunmadıkları hiç belli değil⁶¹.

⁵⁷ *Apografeus*lerle ilgili olarak bkz.: L. Maksimović, *The Byzantine Provincial Administration under the Palaiologoi*, Amsterdam, 1988, p. 186-191; A. Kazhdan, "Apographeus", *ODB*, Vol.I, p.134.

⁵⁸ Bkz. örneğin: M. Angold, *Byzantine Government in Exile. Government and Society under the Laskarids of Nicaea: 1204-1461*, Oxford, 1975, p.72-73.

⁵⁹ İmparatorluk (*οἰκεῖοι*) ile ilgili olarak bkz.: J. Verpeaux, "Les oikeioi. Notes d'histoire institutionnelle et sociale", *REB*, 23, (1965), p. 89-99; M.A. Angold, *Byzantine Government in Exile*, p. 154-155.

⁶⁰ *ADoch.P.* 170.10.

⁶¹ *Protoierakarios* ünvanıyla ilgili olarak bkz.: A. Kazhdan "Protoierakarios", *ODB*, Vol.3, p.1745.

Başlangıçta bu görev tabloda küçük bir yerde verilmiş olan (48'den 53'e kadar olan satırlar) imparatorun doğan avcılığının başıydı⁶². Ancak, görüldüğü gibi, *protoierakarios* olarak adlandırılan bu insanlar için imparatorun avcı başı olmak çok da önemli bir görev değildir⁶³. İznik ve Palaiologos döneminde *protoierakarios*ların arasında çok tanınmış ve soylu kişilerin yanı sıra, devlet görevlileri ve subaylar gibi hiç tanınmamış memurları da görüyoruz. *Protoierakarios* belli sıkı görevleri olan bir işten daha çok saygıdeğer bir unvandı⁶⁴.

En azından XIV. yüzyılın ortalarında *protoierakarios* unvanını birkaç kişinin aynı zamanda taşıdıklarını söylemek mümkün: öyle ki, mon Dokheiarion'dan alıntılanan belgede *protoierakarios* Yakup'la birlikte *protoierakarios* Komit yer almaktadır⁶⁵.

Bundan başka, XIV. yüzyılın ilk yarısında Türk çevresinden gelen iki kişi, Abrampaks ve Yakup, ve Selçuklu sultanlığından göç eden Basilikos adlı kişiyi de kaydetmekte yarar var⁶⁶. Bu unvanın o zamanlar Doğu'dan gelen insanlarla bir tür ilişkisinin olması ihtimali de var.

Son olarak, ailenin en tanınmış kişilerinden biri olan Basileios Yakup'un sivil memur mu yoksa asker mi olduğunu söylemek zor. Gerçekten de sadece unvanıyla değil, aynı zamanda görevleri açısından da bir *amir-i bar* ise (yani 'kabul emiri'), bir sivil memur olmalıydı.

⁶² Pseudo-Kordinos, *Traité des offices*, p. 138.29; 301.7-8 ve diğerleri.(bkz. İndeks)

⁶³ R. Guiland, *Recherches sur les institutions byzantines*, I, Berlin; Amsterdam, 1967, p. 600-601.

⁶⁴ *Protoierakarios* unvanını II. Theodoros Laskaris'in sarayında Theodoros Muzalon taşımıştır (1254-1258); 1274 yılında İstanbul'un büyük *logariastes*, *pansébastoi sebastoi* ve *eparkhi* olan Konstantinos Haden (PLP. No. 30346); II. Andronikos zamanında XIII. yüzyılın sonunda diplomatik görevlerde bulunan tanınmış Bizanslı Türk Ἀβραάμπαξ, (PLP. No. 61); George Pachymérès, *Relations historiques*, X.25. p. 360); XIV. yüzyılın başında ölümü üzerine Manuelis Philae'in mezar taşı kitabesi (*Manuelis Philae carmine inedita*/Ed. A.E. Martini. Neapoli, 1900, p.69-70) yazdığı Demetrios Palaiologos; Verri'de ünlü Sarantin ailesinin üyesi 1325-1338 (PLP. No. 24896; AVat III. P. 31.16; 34.82; 59.65); seçkin subay İoannes Synadenos 1341 yılına kadar (PLP. No. 27123); 1300 yılları civarında bu unvanı daha az tanınmış insanlar da taşımıştır: Persida'dan gelen, yani Selçuklu Anadolusundan, Konya'dan Bizans'a göç eden Yunanlı Basilikos'un akrabalarından olan Βασιλικός (PLP. No. 2454; *Manuelis Philae carmine inedita*/Ed. Miller. T. I. P., 1855. P. 87-88); Selanik'te 1344 yılında yaşayan Demetrios Komit adında biri (PLP. No. 92402; ADoCh. P. 170f.); 1348 yılında Theodoros Strongil (PLP. No. 26952); XIII-XV. yüzyıllarda eşsiz mühürüyle tanınan Leo (Laurent V., "Les bulles métriques de la sigillographie Byzantine", *Ἑλληνικά*, 5, 1932, p. 111-112, no. 318); XIII. yüzyılda *protokynegos* ve *protoierakarios* Βουζηνός (PLP. No. 3016; Guiland R. *Recherches*, T. I. p. 601); 1385/1386 yıllarında *protoierakarios* ve çavuş Ποτζίτης Ἄγγελος (PLP. No. 23606) taşımıştır.

⁶⁵ ADoCh.P.170.10.

⁶⁶ Abrampaks'la ilgili olarak bkz. ADoCh.P.170. 27.

Şu halde, tanınmış Yakupların büyük çoğunluğu saray mensubuydu ve sivillerin çalıştığı görevlerde (kadaastro memurluğu, kiliseyle ilgili memurluğu) bulunmuşlardı. Bu bağlamda sivil memur zümresinde on yıllarca bu kadar çok aynı soyadı ve Bizans'ta nadir olan adı taşıyan insanların var olmasının tesadüf olamayacağını da özellikle kaydetmek gerekiyor. Kaynaklarda adı geçen büyük toprak sahibi Yakup ve tanık Yakup büyük bir ihtimalle bu aileye aitti, kaynak onların görevleri hakkında sessiz kalmış olsa bile, onların üst düzey görevlerde bulunmuş olabileceklerini söyleyebiliriz.

Khortasmenos'un yorumcusu ve editörü olan G. Hunger, Georgos Yakup'u 'orta tabakanın' refah seviyesi daha üstün bir tabakasından (μέσοι), yani Aleksios Makrembolites'in 'Zengin ve Fakir Arasındaki Sohbet'te gösterelen şehir entelektüelleri, memurları, tüccarlar, zanaatkârlar, hali vakti yerinde köylülerin⁶⁷ ait oldukları yeterince varlıklı bir tabakadan sayılması gerektiğini öne sürmektedir⁶⁸. G. Hunger'in kaydettiği gibi, μέσοι toplumsal bir öneme ve politik etkiye sahip değildi, ancak, onlar manevi yaşamla ilgileniyorlardı ve çocuklarına iyi bir öğretim vermek için çabalıyorlardı. Avusturyalı bilim adamına göre, Georgos Yakup'un μέσοι sınıfından oğluna evde ders vermesi için orta halli entelektüel Yohannes Hostasmen öğretmen olarak tutması tam da bu konuya tanıklık etmektedir.

G. Hunger'in formüle ettiği Georgos'un sosyal statüsüyle ilgili bu yorum Yakupların tüm ailesi için ne kadar geçerlidir? Bu yorumun tartışma götürmez olduğunu düşünmüyorum. Μέσοι'nin statüsünün tüm koşullarını ve belirsizliğini, Yakupların toplumsal statüsünü ve hizmetlerinin türünü göz önüne almak bile onların, μέσοι'den daha ziyade, yüksek onur sahibi aristokrat sınıftan sayılmalarına imkan tanımaktadır. Ailede istikrarlı bir şekilde baba adının var olmasının bu adın soylu sınıfına ait olduğunu gösteren önemli bir kanıt olduğunun bir kez daha altının çizilmesi gerekiyor. Bu durum Yakup baba adını taşıyan insanlar arasında alt tabakadan insanların (berber, köylü ya da zanaatkar, tüccar) olmadığını da doğrulamaktadır. Bununla birlikte seçkin zümreye ait olmak için Yakupların imparatorlukta diğer büyük aristokrat aileleriyle hanedanlık bağlarının yeterli olmadığı açık. Bu üyeleri imparatorun adamlarına ve yüksek ruhban sınıfına yakın, yeterince namı olan bir soydu, kendi ünlü atalarını hatırlamış ve yüz yıldan fazla bir zaman birlikteliklerini korumuşlardı.

⁶⁷ HungChort.S. 46-47.

⁶⁸ I. Ševčenko, *Aleksios Makrembolites and his Dialogue between the Rich and the Poor*, ЗРВІ.1960.Т.8., р. 200 ff.; *Поляковская М.А. Портреты византийских интеллектуалов*. СПб., 1998. С. 224-225.

Yakuplar Germiyan soyundan mı?

Görüşlerimize devam ederek ve Yakup'un atalarının adı etrafında birleşmesini ve soyunun oldukça yüksek olan sosyal statüsünü hesaba katarak Yakupların ailesi ile ilgili olarak çok ihtiyatlı bir varsayımda bulunmamız yerinde olacak. Eğer Yakupların Türk atası gerçekten de bu kadar soylu bir kişiye, nesiller titizlikle onunla ilgili anılarını korumuşlarsa, o halde XIII. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış tanınmış Türklerden hangisi o olabilir? Öyle görünüyor ki, burada bu ailenin kurucusu olarak en uygun rolü Germiyan soyu üstleniyor.

Bu varsayımsal kimlik tespiti aşağıdaki tartışmaları doğurabilir:

1) XIII-XIV. yüzyıllarda Batı Anadolu'da Türk emirleri tarihinde yalnızca Germiyanlarda Yakup adı bir soyun adı olabilmıştır⁶⁹. Bu hanedanlıkta Yakuplardan ikisi hükümdardı: I. Yakup ibn Ali-Şir XIII. yüzyılın son on yıllarında ve XIV. yüzyılın başlarında ve 1428 yılında kendi emirliğini Osmanlı sultanı II. Murat'a (1421-1451) emanet eden II. Yakup⁷⁰.

2) Bizans kaynaklarında Germiyanlarla Türklerin arasında herhangi bir ilişkiye (dostane ya da düşmanca) dair bir gösterge yok. Bu şaşkınlık uyandırıyor, çünkü Kütahya (Κοτύβαοον) merkezli Germiyan emirliği Bizansa sınırdaş olan, Selçuklu Sultanlığından muhtemelen XIII. yüzyılın 70'li yıllarında ayrılan ve Bizansa karşı aktif bir fetihçi politika sürdüren ilk merkezi Türkmen krallıklarından biriydi. VIII. Mikhail Palaiologos Germiyan Türklere karşı Sakarya yakınlarında 1280-1282 yıllarında seferler düzenlemiş olabilir⁷¹. Grigori'nin XIII. ve XIV. yüzyıl sonlarına ait olan 'Alisurinin Cebi'yle ilgili kısa bildirisinde de imparatorlukla Germiyan arasındaki karşılıklı ilişkileriyle ilgili olarak herhangi bir önemli detay yer almamaktadır⁷². Doğu kaynaklarından Germiyan emirlerinin Anadolu'da Bizanslılara başarıyla karşı gelmeleriyle ün yaptıkları biliniyor. Doğu kaynaklarında Germiyanların erken tarihleriyle ilgili bazı genel cümleler dışında somut bilgi az verilmiş olmasına rağmen⁷³ her

⁶⁹ I. Beldiceanu-Steinherr, "Notes pour l'histoire d'Alaşehir (Philadelphie) au XIVe siècle", *Philadelphie et autres études*, (1984), p.17-20. İ.H. Uzunçarşılı, *Afyon Karahisar, Sandıklı, Bolvadin, Çay, İsaklı, Manisa, Birgi, Muğla, Milas, Peçin, Denizli, Isparta, Atabey ve Eğirdir'deki kitabeler ve Sahip, Saruhan, Aydın, Menteşe, İnanç, Hamit Oğulları hakkında malumat*, İstanbul, 1929, s. 42-44.

⁷⁰ Bkz. en son yayınlanan 'İslam Ansiklopedisi'nde İ. Melikov'un önemli biyografik referanslar içeren makalesi: I. Melikoff, "Germiyân-oğulları", *EF*, Vol. II, p. 989a; ve Cl. Cahen, "L'Origine des Germiyan", *JA*, Vol.239, (1951) p. 349-354; M.C Varlık., *Germiyan oğulları tarihi (1300-1429)*, Ankara 1974.

⁷¹ Georges Pachymérés, *Relations historiques*, VI, 22, p. 598-599; M. Bartusis, *The Late Byzantine Army: Arms and Society, 1204-1453*, Philadelphia, 1992, p. 64.

⁷² *Nicephori Gregorae Byzantina historia*/Ed. L. Schopen.I. Bekker.T. 1-2. Bonn, 1829-1830. T.1.VII.1.p.214.

⁷³ İ. Melikov'da gösterilen referanslara (*Melikoff I. Germiyân-oğulları*) aşağıdakilerin

halukarda Bizansla Germiyanlar arasında bir tür ilişkinin var olduğu görülüyor. Öyleyse, Germiyanların egemen soyunun temsilcileri İstanbul'da rehine ya da esir olarak bulunmuş olabilir. Muhtemelen Yakupların Bizans soyluları arasında yer almaları bu tür bağların var olduğunu gösteren tek kanıt.

Varsayımımızın ispatı için kesin kanıtlar yeterli olmasa da, Bizanslı Yakuplarla Germiyan emirleri arasındaki bağ geçerli bir varsayım olarak işe yarayabilir. Birincisi, bu varsayım Basileios Yakup'un neden II. Mesud yanında çalıştığını tam olarak açıklamaktadır, ikincisi ise baba adının nesiller boyunca gösterdiği istisna istikrarlılığın tersine Yakup ailesinin imparatorluğun ileri gelen tanınmış soylarıyla akraba olmadıkları anlaşılmaktadır.

		Nesiller
*Yakup, Germiyan emirlerinden bir Türk (?)		I.1260-1280
IA-1	Βασιλειος Γαγούπης, <i>amir-i bir</i> (?) (1280-1300?)	II. 1280-1300
IA-2	Γαούπης (Γαγούπης) (1230-1321)	III. 1300-1320
IA-3	Κωνσταντίνος Γαγούπης (1335)	IV. 1320-1340
IA-4	Γαγούπης, <i>protoierarkarios</i> (1344)	V. 1340-1360
*N		VI. 1360-1380
IA-5a,b	Αλέξιος Γαγούπης, <i>apographeus, arkhon</i> (1394-1400)	VII. 1380-1400
IA-6	Γεώργιος Γαγούπης, <i>apographeus</i> (1406-1407)	VIII. 1400-1420
IA-7a, b	Θεόδωρος Γαγούπης (Διαγούπης), imparator οίχετος ve senato <i>arkhon</i> (1421)	IX. 1420-1440

Tablo 2. Yakuplar (yaklaşık 1280 – XV. yüzyılın 20'li yılları)

eklenmesi gerekiyor: Abu Bakr Tihriani-Isfahani, *Kitab-ı Diyarbakriyya* /Hazırlayanlar N.Lugal, F. Sümer. V. 1-2. Ankara, 1962-1964 (repr:Tehran, 1977).T.1.P.15. Ebu Bekir XV. yüzyılın ortalarında efsanevi Akkoyunlu Türkmen geleneğini sürdüren yazarlardandır, bu geleneğe uygun olarak Bursa yakınlarında Germiyan emirleri önderliğinde (Ali Şir'in oğulları) Bizanslılarla savaşmışlardır [bir bölümün Rusça çevirisi için bkz.: Шукуров Р.М. Великие Комнины и Восток (1204+1461). СПб., 2001.C.233-234].

Şecerenin Yeniden Düzenlemesi

2 nolu tabloda nesillerin sıralamasında yanına işaret koyulan tanınmış Yakuplar yer almaktadır. Ailenin varsayımsal temsilcileri (*)'la gösterilmiştir. Ailenin varsayımsal kurucusu Yakup adında bir Müslüman ilk nesil olarak gösterilmektedir, bu nesil Bizans'ta şu ya da bu nedenle bulunmuş, vaftiz edilmiş ve nesillerini orada bırakmış Germiyanların bir kolu olabilir. Varsayımsal N VI. nesil için koyuldu, çünkü kaynaklarda 1360-1380 yılları için ailenin üyelerinden tek kişinin bile adı geçmiyor. Tabloya koyduğumuz kişiler arasındaki akrabalık derecesi tek bir olay dışında kesin olarak bilinmiyor: Johannes Khortasmenos bir mektubunda Georgos Yakup'un yanında oğlunun olduğundan bahsediyor. Büyük bir ihtimalle Aleksios (VII. nesil) ve Georgos (VIII. nesil) baba oğuldular. Aynı zamanda, Theodoros Yakup'un (IX nesil) Georgos'un oğlu (Khortasmenos tarafından anılan oğul) ve dolayısıyla da Aleksios'in de torunu olması mümkün.

